

Leegloop Geen reden om stil te blijven zitten

Nog snel even een woonwijkje bouwen! Dan komen de gezinnen met jonge kinderen vanzelf en kan de dorpschool blijven bestaan. Dat is de instinctieve reactie van lokale bestuurders en verenigingen van dorpsbelangen als ze met krimp worden geconfronteerd.

Het is, volgens hoogleraar economische demografie Leo van Wissen, een achterhoedegevecht. En weinig zinvol bovendien. Want bevolkingskrimp is een universele en onomkeerbare ontwikkeling op het platteland. Jongeren trekken weg, er worden minder kinderen geboren en de vergrijzende bevolking moet het doen met afkalvende winkelen zorgvoorzieningen. Van Wissen: „Woningbouw stopt de teruggang in bevolking niet. Het trekt hooguit mensen van een nabijgelegen dorp, waar de krimp zich ook al voordoet. Uiteindelijk wordt dus gebouwd voor de leegstand van enkele jaren later. Slopen is bij krimp beter dan bouwen.”

Wie hem niet gelooft, wordt door Van Wissen – directeur van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) in Den Haag – verwezen naar Parkstad Limburg (Heerlen en Kerkrade) en naar Delfzijl, de absolute koplopers op het gebied van bevolkingskrimp in Nederland.

„Daar zie je het voor je ogen gebeuren.”

In cosmetische oplossingen, zoals het overhevelen van tienduizenden banen van de Randstad naar Noord-Nederland, ziet Van Wissen weinig.

„Je kunt niet tegen de wind in piesen. Concentratie is de trend. Je kunt hooguit sommige delen van het platteland zien als invloedsgebieden van de Randstad. In de Randstad raken de steden vol, dus trekken de mensen naar de volgende schil.

Kijk naar Den Bosch, Amersfoort, Zwolle en Alkmaar. Dat zijn de hardste groeiers.”

De ontwikkeling gaat door. Het Centraal Plan Bureau voorspelt dat de grote steden in de toekomst nog veel bepalender worden voor de Nederlandse economie dan nu al het geval is. Die steden moeten daarom alle vrijheid krijgen om bedrijvigheid aan te trekken.

Kleinere steden moeten betere aansluitingen krijgen op snelwegen en digitale netwerken om te kunnen bloeien. De komende dertig jaar trekken steeds meer talentvolle mensen naar de steden.

Over de dorpen wordt in de toekomstscenario's niet eens meer gesproken.

Krimp is gemeengoed in plattelandsgebieden.

Toch is het in de visie van de hoogleraar niet het einde van de wereld. Evenmin hoeft die ontwikkeling het einde van de leefbaarheid in de dorpen te betekenen. Voorwaarde is dan wel dat de dorpen en stadjes de leegloop niet meer met beleid proberen te bestrijden, want dat is volgens Van Wissen geld over de balk gooien. „Kinderen hebben nu eenmaal geen toekomstperspectief in de meeste dorpen en trekken naar een plek waar de vooruitzichten beter zijn. Het wordt pas een probleem als hele gezinnen vertrekken. Dan krijg je echte leegstand en ontstaat een sociaal en economisch onhoudbare situatie.”

Er zijn weliswaar plekken waar het slecht gaat, maar daar heb je toch nog 'anticipeertijd', zoals Van Wissen het noemt. Er is nog tijd het probleem op de agenda te zetten. „Dan kun je er nog iets goeds mee beleven. Over 25 jaar krimpt Nederland als geheel. Over tien jaar heeft een derde van de gemeenten op het platteland met krimp te maken. Je moet nu nadenken over wat je over tien jaar nodig hebt.”

Gemeenten op het platteland moeten beseffen dat de groei definitief ten einde is en daar hun beleid op afstemmen. Van Wissen: „Een woonwijkje erdoor drukken en denken dat de gifbeker dan wel aan je voorbijgaat, is geen goed idee. De bestuurlijke reflex is de vlucht naar voren. Maar dat leidt tot een onverkoopbare en onverhuurbare woningvoorraad.” In gemeenten waar elk dorp zijn eigen dorpshuis, sportvoorzieningen, school en bedrijventerreintje heeft, zal een beleid gebaseerd op krimp het nodige verzet opleveren.

„Maar”, zegt de hoogleraar, „als gemeenten zich goed voorbereiden op krimp, kunnen ze er nog veel plezier aan beleven. Maak van de dorpen laboratoria van sociale vernieuwing. Geef ze ruimte voor vernieuwende ideeën en experimenten.”

De ideeën moeten niet alleen van bestuurders komen. Cruciaal is dat ook de bewoners hun verzet tegen de onomkeerbare leegloop laten varen. Het Centraal Plan Bureau en het huidige kabinet zien de steden als motor van de economische groei.

Van Wissen: „Maar de economie van de randgemeenten is een andere. Daar domineren de agrarische sector en de zorgsector. De zorgsector is de hardstgroeiende sector van de economie en daar gaat veel geld in om. Trefwoorden op het platteland zijn zorg, vermaak, wonen, rust, groen en milieu.”

Van Wissen ziet de vergrijzing niet als een doemscenario, maar als een zegen. „Vergrijzing is een succesverhaal. Het is een verworvenheid van onze samenleving dat we langer leven. Laten we dan ook de gevolgen daarvan blijmoedig dragen.

We kijken nu vooral naar de kosten. Die worden hoger, maar daar staan ook inkomsten tegenover. Dan doel ik op de toenemende levensverwachting en de toename van het aantal jaren dat men gemiddeld in goede gezondheid leeft. Als je na je 60ste nog heel wat jaren een mooi bestaan hebt, moet je niet klagen over iets hogere kosten. We hebben een van de grootste pensioenspaarpotten ter wereld. Straks komt er veel pensioengeld vrij, dat is een enorme stimulans voor de economie.

Het beeld over de vergrijzing zal de komende tien jaar wel verbeteren.”

Her en der in het land maken woningcorporaties en zorginstellingen al een voorzichtig beginnetje met het vooruitlopen op de vergrijzing. Volgens Van Wissen is het vooral belangrijk dat de ‘schotten’ tussen dorpen en regio’s weggehaald worden. Aan pijnlijke keuzes zoals het samenvoegen van scholen en medische voorzieningen is geen ontkomen. „We hebben in de dorpen een idioot hoog voorzieningenniveau. Als je de leefbaarheid zo groot mogelijk wilt maken, bedenk je misschien heel andere oplossingen. Maar kom vooral uit de schuttersputjes van je deelbelangen, van je eigen dorp. Wil je per se je school houden, dan is misschien wel een uitruil met een naburig dorp nodig. Anders concurreer je elkaar kapot.”

Vooral in het plattelandsonderwijs moet iets gebeuren. Van Wissen: „ Het idyllische van een dorpsschooltje dat zo goed is voor het gemeenschapsgevoel, is verleden tijd. Je moet je juist afvragen hoe je het gemeenschapsgevoel versterkt zónder een dorpsschool. Feit is nu eenmaal dat de trek uit het dorp naar de stad al tientallen jaren aan de gang is. Waarom zou de toekomst anders zijn dan de afgelopen twintig jaar? Waarom zouden mensen anders gaan kiezen? We kunnen niet als een konijn in de koplampen blijven staren, net doen alsof het ons allemaal overkomt.

De tijd van hopen dat het goed komt, is voorbij.”

reageren?

spectrum@wegener.nl

Dorpen lopen leeg. Om te voorkomen dat het platteland doodbloedt, moeten gemeenten die bevolkingskrimp accepteren. Het heeft geen zin nieuwe inwoners te trekken. „Je kunt niet tegen de wind in piesen.”

door **Wio Joustra**

Leegloop Geen

Leegstand, zoals in het Groningse Ganzedijk, is het meest zichtbare gevolg van de leegloop van het platteland. Foto Vincent Jannink/ANP

Leegstand, zoals in het Groningse Ganzedijk, is het meest zichtbare gevolg van de leegloop van het platteland. foto **Vincent Jannink/ ANP**

Powered by **TECNAVIA**

Copyright (c)2011 De Gelderlander 03/12/2011